

Muistio Kaakkois-Suomen vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän kokouksesta 28.11.2024

Aika 28.11.2024

Paikka Teams

Läsnä

Antti Haapala, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Minna Korttinen, Lappeenrannan seudun ympäristötoimi
Joonas Ikävalko, Varsinais-Suomen ELY-keskus
Heli Kurko, Etelä-Savon ELY-keskus
Krista Rantamo, Haminan kaupunki
Ville Räihä, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Marleena Kuitikka, Kouvolan kaupunki
Visa Niittyniemi, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Ari Laine, Metsähallitus
Venla Valjakka, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Helena Kaittola, Imatran seudun ympäristötoimi
Matti Vaittinen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Juha Muuronen, MTK Kaakkois-Suomi
Minna Hanski, Energiateollisuus
Jouni Törrönen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Markus Tapaninen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Heidi Rautanen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Päivi Hyvärinen, UPM
Oskari Aarnio, Hamina-Kotka satama Oy
Mikael Rytkönen, UPM
Mika Leino, Metsägroup
Juho Luumi, Metsänhoitoyhdistys
Juha-Matti Valonen, UPM
Jouni Väkevä, MTK
Ari Mikkela, Kouvolan vesi
Sara Silvennoinen, Metsäkeskus
Esa Korkeamäki, Kymijoen Vesi ja ympäristö ry
Iida Hietamies, Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy
Pauliina Louhi, LUKE
Mika Leino, Metsäteollisuus ry
Mikael Kraft, Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry
Minna Maunus-Tiihonen, UPM
Tuomo Raukola, Metsänhoitoyhdistys
Sari Aaltonen, Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry
Tero Koskela, Metsänhoitoyhdistys
Vesa Vanninen, Varsinais-Suomen ELY-keskus
Harri Nopanen, ProAgria
Teppo Oksanen, Metsänhoitoyhdistys
Suvi Nirkko, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Riitta Moisio, Lappeenrannan Energia Oy
Marja Suutarla, ProAgria
Jari Kottonen, Helen Oy
Kemppainen Tarja, Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson piiri ry

18.12.2024

Kaisa Leino, Kymenlaakson liitto
Henttonen Marjut, Etelä-Savon ELY-keskus

Tervetulosanat ja aluehallinnon uudistuksen ajankohtaiset, jäsenmuutokset / Ympäristövastuualueen johtaja Visa Niittyniemi, Kaakkois-Suomen ELY

Visa Niittyniemi aloitti kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Yhteistyöryhmän kokoonpanoon on tullut edellisen kokouksen jälkeen joitain muutoksia ja uudet jäsenet esittäytyivät.

Visa esitteli hallinnon uudistusta ja hallinnon jakoa valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon ja elinvoimakeskuksiin. Valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon menee valtaosa nykyisen ELY-keskuksen ympäristövastuualueen tehtävistä, erityisesti kaikki lupiin ja valvontaan liittyvät tehtävät. Elinvoimakeskusten rungon puolestaan muodostaa liikenne- ja elinkeinopuoli sekä ympäristövastuualueen tietyt edistämistehtävät. Virastorakennetta ja muita lainsäädäntöuudistuksia koskeva kuuleminen on ollut kesällä. Uusien virastojen tarkoitus alkaa 1.1.2026.

Yhden luukun palvelun kehittäminen on käynnissä, tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa kaikki ympäristölliset luvat on saatavissa yhden viraston tai "luukun" takaa. Kyseessä on kokonaispalvelu, joka pitää sisällään YVA-asiat, luvituksen ja valvonnan. Kokonaisuuteen liittyy myös vahvasti alueiden käyttöön, luonnonsuojeluun sekä vesien- ja merenhoitoon.

Vesienhoidon edistämisen- ja toimeenpano tehtävät tullaan uudessa virastorakenteessa keskittämään alueellisiin virastoihin ja nyt ajatuksena on, että Kaakkois-Suomen osalta keskitys oltaisiin tekemässä Itä-Suomen Elinvoimakeskukseen.

Vesienhoidon aikataulu ja ajankohtaisia / Venla Valjakka, Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Venla Valjakka esitteli vesienhoidon aikataulua. Tällä hetkellä käynnissä on vesistöihin kohdistuvien paineiden arviointi. Vuoden 2025 alussa käynnistyy luokittelu ja sen myötä myös keinotekkoisten ja voimakkaasti muutettujen vesistöjen muuttuneisuuden tarkistaminen. Vuoden 2025 aikana alkaa myös seuraavan vesienhoitokauden (2028–2033) toimenpiteiden suunnittelu.

Vesienhoidon sitovia ympäristötavoitteita ja niistä poikkeamista koskeva hallituksen esitys on edennyt eduskuntaan. Lisäksi EU-komissio on aloittanut rikkomusmenettelyn Suomea vastaan liittyen vesilain mukaisten lupien pisyvyyteen.

Valtakunnallinen vesienhoidon ACWA-Life –hanke sai kielteisen rahoituspäätöksen kesäkuussa 2024 EU-komissiolta, mutta rahoitusta hankkeelle haetaan uudestaan komission palautteen pohjalta.

Kaakkois-Suomen ELY:n Vesistöt-yksikkö on hakenut rahoitusta myös oman tuotannon JTF-hankkeeseen, jossa on tarkoitus tehdä ennallistamis- ja vesiensuojelutoimia entisten ja toiminnassa olevien turvetuotantoalueiden alapuolisilla vesistöalueilla. Kaakkois-Suomen ennallistamis- ja vesiensuojeluhankeen, KAVE:n, on tarkoitus alkaa 1.6.2025 ja kestää 30.11.2027 asti, jos hanke saa rahoituksen.

Kaisa Leino esitti kysymyksen, että onko ELY:n suunnittelemassa KAVE-hankkeessa mukana muita partnereita? Kaisa kommentoi myös, että hanke vaikuttaa hyvältä ja, että on hyvä, että hankkeessa on riittävä budjetti sekä varattu rahaa nimenomaan käytännön kunnostusten toteuttamiseen.

18.12.2024

Venla Valjakka vastasi, ettei mukana ole muita partnereita, mutta yhteistyötä on tarkoitus tehdä muiden alueen hankkeiden kanssa, jotta saadaan mahdollisimman vaikuttavia toimia tehtyä ja vältetään päällekkäisyyttä.

Minna Hanski kysyi poikkeamien käsittelyn aikataulusta.

Visa Niittyniemi kommentoi, että poikkeamien käsittely jäänee uusille virastoille, mikäli hallituksen esitys hyväksytään eduskunnassa.

Vesienhoidon kuulemispalaute / Venla Valjakka, Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Venla Valjakka esitteli vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjelmasta sekä ympäristövaikutusten arvioinnista 2028–2033 saatua palautetta. Kuuleminen järjestettiin 15.12.2023-17.6.2024 vesienhoitoaluekohtaisesti, Vuoksen vesienhoitoalueella (VHA1) palautetta saatiin yhteensä 71 kpl ja Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueelta (VHA2) palautetta saatiin 73 kpl.

Valtakunnallisesti palautetta saatiin erityisesti vesienhoidon vaikuttavuuden lisäämisestä, ohjauskeinojen ja suunnittelujärjestelmän kehittämisestä, rahoituksen turvaamisesta sekä valuma-alueelähtöisestä vesien- ja kuormituksen hallinnasta. Palautteessa huolta herättivät uudet vesistöihin kohdistuvat paineet – kuten akkumateriaaliteollisuus. Toisaalta palautteessa painotettiin myös sitä, että investointien kannalta on tärkeää, että Suomessa on jatkossakin mahdollistettava uudet teollisuushankkeet ja laitosten kehittäminen VPD:n sallimien joustojen puitteissa.

Kaakkois-Suomea koskevassa palautteessa VHA1 osalta nousi esiin Vuoksen alueen erityisen arvokkaat vesistöt, joiden hyvän tilan turvaaminen nähtiin tärkeänä. Palautteessa esiin nousi myös mm. Vuoksen tilaluokituksen tarkistaminen ja mahdollisten tilaa parantavien toimenpiteiden toteutus. Palautteessa korostettiin myös vesivoiman roolia tärkeänä uusiutuvan energian muotona. Hiitolanjoen alueelta palautetta tuli mm. Silamus-Torsanjoen osalta Kurunkoskesta sekä Sarajoen Pusakosken esteestä.

Myös VHA2 osalta palautteessa nousi esiin hyvän ekologisen tilan säilyttämisen tarve. VHA2 palautteessa korostui myös vesienhallintaa parantavien toimenpiteiden toteutuksen varmistaminen sekä rehevöityneiden järvien ja merenlahtien kunnostamisen lisäksi ulkoisen kuormituksen vähentäminen. Myös VHA2 osalta palautteessa pidettiin tärkeänä vaelluskalakantojen turvaaminen sekä KEVOMU-statusten tarkistamista. Samaan aikaan pidettiin kuitenkin tärkeänä myös toimenpidekokonaisuuksien vaikutusten arviointia tärkeisiin käyttömuotoihin, kuten vesivoimaan. VHA2 osalta palautetta tuli erityisesti Kymijoen osalta.

Vesienhoidon toimenpiteiden toteumat 2022–2024 / Venla Valjakka ja Heidi Rautanen, Kaakkois-Suomen ELY

Venla Valjakka esitteli pintavesitoimenpiteiden toteutumista Kaakkois-Suomessa vuosien 2022–2024 osalta. Kyseessä on 3. vesienhoitokauden väliarvio, jossa toimenpiteiden edistymisestä raportoidaan EU:lle vuoden lopussa. Yhdyskuntien osalta toimenpiteet ovat edenneet hyvin, toimenpiteiden toteutuksesta suurin osa on laitosten käyttöä ja ylläpitoa. Maatalouden osalta toimenpiteet ovat pääasiassa edenneet suunnitelmien mukaisesti, mutta peltojen kipsikäsittely ja suojavaähykkeet eivät ole edistyneet tehokkaasti. Myös toimenpiteiden oikein kohdentumisessa on haasteita. Haja-asutuksen osalta kiinteistökohtaisten jätevesienkäsittelyn tehostaminen etenee hitaasti. Metsätalouden osalta

18.12.2024

toimenpiteiden toteutuminen on ollut heikkoa, mutta toisaalta ojitusten tarveharkinta ja vesiensuojelusuunnitelmien laatu vaikuttaa parantuneen. Turvetuotannon osalta toimenpiteet toteutuneet suunnitellun mukaisesti tuotantomäärien vähentyessä. Vesirakentamisen, säännöstelyn ja kunnostusten osalta toimenpiteet ovat edistyneet hyvin ja mittaviakin hankkeita toteutunut, mutta paljon suunniteltuja toimenpiteitä on edelleen myös toteuttamatta.

Heidi Rautanen esitteli pohjavesitoimenpiteiden toteumat. Pilaantuneiden maa-alueiden osalta osa toimenpiteistä on toteutunut hyvin ja lisäksi myös suunnittelemattomia toimenpiteitä on toteutunut. Liikenteen osalta toteutunut on liukkauden torjunnassa suolan käyttörajoituksia ja vaihtoehtoisen liukkauden torjunta-aineen käyttöön siirtymisiä uusien tienhoitourakoiden myötä. Toteutumatta on kuitenkin vielä pohjavesisuojausten kunnon tarkistamista ja kunnossapitoa. Maatalouden osalta toteumat ovat jääneet kohtalaisen pieniksi. Yhdyskuntien ja haja-asutuksen osalta toteumamäärät eivät myöskään ole kovin suuria, mutta toisaalta viemärien vuotovesien vähentämisestä on heikosti tietoja saatavilla. Kiinteistökohtaisen jäteveden käsittelyn tehostaminen edistynyt hitaasti, myös valvontaa pitäisi tehostaa. Vedenoton osalta vaikutuksia selvitetty uusien ja vanhojen vedenottamoiden vedenottolupaprosesseissa. Myös riskienhallintaan ja erityistilanteisiin varautumiseen panostettu. Sään ääriolosuhteisiin varauduttu mm. kiinteän varavoimakoneen hankinnalla, uusien vedenottoalueiden käyttöönoton valmistelulla sekä vedenottamon kaivojen siirtämisellä tulvariskin ehkäisemisen kannalta turvallisempaan paikkaan. Pohjavesien suojelusuunnitelmien laatiminen ja päivittäminen on edistynyt tai edistymässä hyvin.

Minna Hanski nosti esiin toimenpiteiden toteumien arvioinnista ja toteutumisesta esiin, että toiminnanharjoittajankin kannalta on haastavaa arvioida milloin jonkin toimenpiteen voi katsoa toteutuneeksi ja nosti esiin, että prosessin olisi hyvä olla läpinäkyvämpi myös toimenpiteiden toteutumisen arvioinnin osalta.

Visa Niittyniemi totesi, että osan toimenpiteiden osalta arviointi onkin helpompaa (esim. koskikunnostukset), mutta esimerkiksi juuri säännöstelyn muutokset ovat vaikeammin arvioitavissa. Myös esimerkiksi maatalouden toimenpiteiden osalta haasteeksi on huomattu, että toimenpiteet toteutuvat pääosin maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän mukaisesti.

Ari Laine esitti kysymyksen, että ovatko maaperän kipsi- ja kalkkikäsittely tehokkaita Kaakkois-Suomen alueella verraten Länsi-Suomeen?

Venla Valjakka vastasi, että ongelmana ei ehkä niinkään ole kyseisten toimien tehokkuus vaan se, että rahoitusta on kohdennettu pääasiassa Länsi-Suomeen.

Visa Niittyniemi kommentoi, että Kaakossakin nimenomaan mereen laskevien vesistöjen valuma-alueilla näistä toimenpiteistä olisi paljonkin hyötyä, mutta rahoitusta rajattiin alueellamme kohdentuen vain Kymijoen alaosan valuma-alueille.

Harri Noppala vastasi, että kipsihanke on edelleen voimassa myös Kaakkois-Suomen alueella ja jatkuu vuoteen 2025, pääpainona on Kymijoen valuma-alue. Hankkeessa yritetään edistää ja löytää innokkaita viljelijöitä toteuttamaan toimia. Ongelmia on ollut levityksen ja toimituksen suhteen.

Visa Niittyniemi kertoi, että alun perin Virojoellekin on määritelty soveltuvia alueita, mutta muualla Suomessa, erityisesti Pohjanmaalla käytettiin paljon rahaa asiaan, jolloin rajausta muutettiin.

Esa Korkeamäki kysyi, että onko niin, ettei kipsi sopisi Kymenlaaksoon maaperän sulfaattisavien vuoksi ja, että näin olisi linjattu ministeriössä?

18.12.2024

Visa Niittyniemi vastasi, että Syken näkemyksen mukaan kipsi soveltuisi kuitenkin Kaakkois-Suomeenkin ja onhan esimerkiksi juuri Pohjanmaallakin maaperän happamuusongelmat vielä suurempia ja siellä peltojen kipsikäsittelyä on tehty paljonkin.

Paineiden arviointi ja luokitteluun valmistautuminen - "luokittelu heikoimman lenkin mukaan" (one out all out -periaate) / Heidi Rautanen, Venla Valjakka, Antti Haapala & Jouni Törrönen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Venla Valjakka esitteli pintavesien paineiden arviointia. Painearvioiden pohjana toimivat 3. vesienhoitokauden arviot. Paineet merkitään kaikille hyvää huonommassa tilassa ja riskissä oleville vesimuodostumille. Painearviassa uutena tekijänä on orgaanisen hiilen kuormitus, jonka merkittävyys arvioidaan paikkatietoaineistoon ja saatavilla oleviin vedenlaatuaineistoihin perustuen.

Antti Haapala esitteli pintavesien luokittelua 4. kaudella. Luokkarajat eivät ole muuttuneet aiemmasta luokituskaudesta. Aiempaan verrattuna painotus on nyt selvemmin biologisissa luokitustekijöissä. Uutena luokitteluperiaatteena käyttöön tulee luokittelu heikoimman laatutekijän mukaan, eli ns. *one out all out* -periaate. Pintavesien osalta ekologinen tilaluokka määräytyy heikoimmassa tilassa olevan biologisen laatutekijän tilaluokan mukaan. Tämä pohjautuu vesipolitiikan puitedirektiiviin, jonka mukaan "laatutekijöiden biologisten ja fysikaalis-kemiallisten seurantatulosten arvoista huonompaa". Poikkeuksia tähän ovat hydrologiset ja rakenteelliset tekijät, jotka voivat yksin alentaa ekologisen tilaluokituksen alimmillaan hyvään luokkaan sekä fysikaalis-kemialliset laatutekijät, jotka voivat alentaa ekologista luokkaa vain hyvään tai tyydyttävään tilaan.

Jouni Törrönen kertoi rannikkovesien luokittelusta. Rannikkovesien osalta luokitteluun on tulossa yksi uusi luokittelun osatekijä ja muutama luokittelua tukeva lisämuuttuja. Myös rannikon osalta otetaan käyttöön *one out all out* -periaate.

Heidi Rautanen esitteli pohjavesialueiden riskialueiksi nimeämistä. Kaakkois-Suomen osalta riskitekijöiden arviointi ja riskialueiksi nimeäminen seuraavalle vesienhoitokaudelle 2028–2033 on vielä kesken. Pohjavesien tilan luokittelussa keskeinen muutos aiempaan kauteen on, että asiantuntija-arviota aiemmin tehty kokonaistilan arvio poistuu ja tila määräytyy pelkästään tilatestien perusteella. Pohjavesien osalta *one out all out* -periaate tulee käyttöön niin, että yhdenkin tilatestin osoittaessa huonoa tilaa, pohjavesimuodostuma on huonossa tilassa.

Summanjoen valuma-alueen vesiensuojeluhanke / Esa Korkeamäki, toiminnanjohtaja, Kymijoen vesi ja ympäristö ry

Esa Korkeamäki kertoi Kymijoen vesi ja ympäristö ry:n hallinnoimasta Summanjoen kunnostushankkeesta. Hankkeen tavoitteena on tasata virtaamavaihteluita ja parantaa Summanjoen vedenlaatua, palauttaen joen ekologinen tila hyvälle tasolle. Hankkeessa myös lisätään yhteistyötä ja tiedonkulkua alueen maanomistajien, -käyttäjien ja vesiensuojelun asiantuntijoiden välillä. Esa Korkeamäki esitteli Summanjoen valuma-aluetta, hankkeen aikataulua sekä tarkemmin toimia, joita hankkeessa tehdään.

Visa Niittyniemi kommentoi, ettei Kaakon alueella ole ollut tällaista ison valuma-alueen kattavaa merkittävää hanketta aiemmin. Summanjoen kuormitus on pääasiassa maatalousvaikutteista ja Visa nosti niidenkin edistäminen tärkeänä näkökulmana.

18.12.2024

Vesienhoidon avustushaut / Ville Räihä, Kaakkois-Suomen ELY-keskus ja Marjut Henttonen, JÄSMY-ohjelma, Etelä-Savon ELY-keskus

Ville Räihä esitteli ELY-keskuksen avustuksia vesistökunnostuksiin. Lähtökohtaisesti avustuksia myönnetään vesimuodostumien tilan parantamiseen, joiden tila on arvioitu hyvää huonommaksi tai hyvä/erinomainen tila on riskissä huonontua. Pääpaino avustusten myöntämisessä hankkeilla ja toimilla, jotka tähtäävät ulkoisen kuormituksen vähentämiseen valuma-alueilla, sekä laaja-alaisilla hankkeilla. Avustusten hakuaika on ollut tänä vuonna 22.10.–2.12. Myös kuntien pohjavesisuunnitelmien toteuttamiseen on ollut haku. Ville Räihä esitteli lisäksi muutaman ELY:n vesienhoidon avustuksilla toteutuneen onnistuneen hankkeen.

Marjut Henttonen kertoi Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma JÄSMY:stä. Ohjelman pääpainona on maaseuturahaston rahoituksen myöntäminen kehittämishankkeille, jotka tähtäävät mm. kuormituksen vähentämiseen valuma-alueilla tai laaja-alaisesti JÄSMY-alueella, ilmasto- ja kiertotaloustoimenpiteiden edistämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen ohjelma-alueella. Ohjelman alueeseen kuuluu Kaakkois-Suomen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen ELY-keskusalueet. Vuonna 2024 on kaksi teemahakua. Kevään teemahaku koski vesistöjen tilan parantamista ja syksyn (1.10.-15.12.) teemahaku luonnon monimuotoisuuden edistämistä. Marjut Henttonen esitteli lisäksi kuluneen vuoden aikana alkaneita vesistöhankeita, jotka ovat saaneet rahoitusta joko JÄSMY:n hakujen kautta tai muutoin EU:n maaseuturahoituksesta.

Päivän päätös ja seuraavasta kokouksesta sopiminen / Ympäristövastuualueen johtaja Visa Niittyniemi, Kaakkois-Suomen ELY

Seuraavan kokouksen ajankohdaksi sovittiin 14.5.2025. Visa Niittyniemi päätti kokouksen.

Jakelu

Kaakkois-Suomen vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän kokoonpano